Trafikutskottets betänkande 1984/85:21

TU 1984/85:21

om anslag till Transportrådet (prop. 1984/85:100 bil. 8)

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas regeringens förslag i proposition 1984/85:100 bilaga 8 (kommunikationsdepartementet) att riksdagen under anslagsrubriken I 1. Transportrådet i avsnittet I. Transportstöd m. m. för nästa budgetår anvisar 15 442 000 kr. för transportrådets verksamhet.

I samband härmed behandlas förslag i tre motioner om att transportrådet skall avvecklas. I två av motionerna begärs också att ett lägre belopp än det som regeringen föreslagit skall anvisas för nästa budgetår.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionsförslagen.

I frågan om avveckling av transportrådet har c-, fp- och vpk-ledamöterna avgett en gemensam reservation. I frågan om medelsanvisning för nästa budgetår har reservationer avgetts av c-ledamöterna och av fp-ledamoten.

M-ledamöterna har avgett ett särskilt yttrande i fråga om avveckling av transportrådet.

SJÄTTE HUVUDTITELN

Transportrådet. Regeringen har under punkt I 1. (s. 126–128) föreslagit riksdagen att till Transportrådet för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag på 15 442 000 kr.

Motionerna

I motion 1984/85:389 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om transportrådets avveckling.

I motion 1984/85:439 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 15 och 16),

15. att riksdagen begär att regeringen låter utreda en avveckling av transportrådets verksamhet i enlighet med vad som anförs i motionen,

16. att riksdagen till Transportrådet för budgetåret 1985/86 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 3 milj. kr. sänkt förslagsanslag på 12 442 000 kr.

I motion 1984/85:1364 av Olle Grahn och Linnea Hörlén (båda fp) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 9 och 10).

9. att riksdagen begär att regeringen låter utarbeta en avvecklingsplan för transportrådet,

10. att riksdagen under anslaget I 1. Transportrådet anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 5 milj. kr. sänkt förslagsanslag på 10 milj. kr.

Utskottet

Enligt riksdagens beslut med anledning av proposition 1978/79:99 om en ny trafikpolitik (TU 1978/79:18, rskr. 1978/79:419) inrättades fr. o. m. den 1 januari 1980 transportrådet som en central trafikmyndighet.

Transportrådet skall, i den mån det inte ankommer på någon annan myndighet, svara för frågor som rör trafikplaneringen, den kollektiva persontrafikens anpassning till handikappades behov, riksfärdtjänsten, tillämpningen av yrkestrafiklagstiftningen, den internationella vägtrafiken, det statliga stödet till den kollektiva persontrafiken, det regionalpolitiska transportstödet och transportstödet till Gotlandstrafiken, taxor och turplaner för viss linjesjöfart på Gotland, energihushållningen inom transportsektorn, ransoneringar och andra förbrukningsregleringar av flytande bränsle för motordrift samt den civila transportverksamheten vid beredskapstillstånd och krig.

Vid transportrådet är inrättade drygt 50 tjänster.

Med hänsyn till att transportrådets roll vid järnvägsnedläggningar berörs i en av motionerna bör det nämnas att i 1979 års trafikpolitiska beslut en handläggningsordning fastlades för prövning av persontrafiken på de bandelar som inte tillhör riksnätet. Handläggningsordningen innebar att det ankom på de regionala trafikhuvudmännen att till transportrådet redovisa hur ersättningstrafik kunde ordnas och ta ställning till om trafiken skulle gå kvar på järnväg eller överflyttas till landsväg. Transportrådet skulle inhämta bl. a. berörda länsstyrelsers yttranden och därefter överlämna materialet med eget yttrande till regeringen som slutligt skulle pröva nedläggningsfrågorna. År 1983 bestämde statsmakterna att trafikhuvudmännens ställningstaganden till persontrafikens framtid skulle föreligga före utgången av år 1984.

Prövningen av frågorna om fortsatt persontrafik har fram till i år omfattat sammanlagt ca 2 270 km järnväg av sammanlagt ca 3 100 km som enligt det trafikpolitiska beslutet skulle omfattas av sådan prövning.

I budgetpropositionen föreslås en medelsanvisning på 15 442 000 kr. för nästa budgetår under anslaget till Transportrådet, vilket innebär en uppräkning med 960 000 kr. i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår. Transportrådets inkomster på yrkestrafikområdet, vilka redovisas på statsbudgetens inkomstsida, beräknas för nästa budgetår uppgå till 2 milj. kr.

I tre motioner framförs yrkanden som syftar till att transportrådets verksamhet skall avvecklas och i två av dessa motioner begärs också att medelsanvisningen för nästa budgetår skall bli lägre än den som regeringen

har föreslagit.

I motion 1984/85:389 (vpk) framhålls att transportrådets roll vid järnvägsnedläggningar bör begränsas. Utredningar och avtal mellan länshuvudmän och SJ bör enligt motionärerna kunna vara en angelägenhet på det regionala planet utan inblandning från transportrådet. Övriga uppgifter för transportrådet kan enligt motionärerna genom en viss omorganisation läggas över på andra statliga organ eller handläggas i direkt anslutning till kommunikationsdepartementet. Motionärerna förordar en etappvis avveckling av transportrådet med början i och med nästa budgetår.

I motion 1984/85:439 (c) begärs i yrkande 15 att regeringen låter utreda vilka av transportrådets uppgifter som kan avvecklas och vilka som kan överföras till befintliga regionala organ – såsom länstrafikbolag och länsstyrelser – med målsättning att transportrådet skall avvecklas. Angelägenheten av att minska byråkratiseringen och att decentralisera beslutsfattandet understryks i motionen. I yrkande 16 i motionen begärs att anslaget till Transportrådet skall räknas ned till 12 442 000 kr. för nästa budgetår.

I motion 1984/85:1364 (fp) anförs bl. a. att – för att minska byråkratin och antalet beslutsnivåer inom transportsektorn – transportrådets uppgifter bör överföras till andra myndigheter med målet att rådets verksamhet avvecklas. Motionärerna begär i yrkande 9 en avvecklingsplan för transportrådet och i yrkande 10 att anslaget för nästa budgetår räknas ned till 10 milj. kr.

I 1979 års trafikpolitiska beslut underströks behovet av trafikplanering på skilda nivåer i samhället. Av finansiella skäl framhölls behovet av samordning mellan trafikgrenarna och angelägenheten av att undvika investeringar i överkapacitet genom att bringa befintliga anläggningar till ett bättre utnyttjande. En av trafikpolitikens hörnstenar skall vara att varje trafikgrens fördelar måste utnyttjas på bästa sätt och efter sina tekniska och ekonomiska förutsättningar. En annan utgångspunkt skall vara att de trafikpolitiska åtgärderna skall medverka till att uppnå andra viktiga målsättningar i samhället såsom regionalpolitiska och sysselsättningspolitiska. Transportrådet fullgör en mycket betydelsefull uppgift när det gäller att förverkliga de trafikpolitiska målen genom att bl. a. initiera, sammanställa och analysera olika åtgärder som syftar till att åstadkomma rationella samt kostnads- och energibesparande trafiklösningar. När det gäller trafikplaneringen inom länen vill utskottet framhålla vikten av transportrådets arbete med att bistå vid länsstyrelsernas trafikplanering med orientering mot sysselsättnings- och näringslivsfrågor.

Med hänsyn till de betydelsefulla uppgifter som transportrådet sålunda har inom trafikplaneringen och till rådets uppgifter i övrigt – vilka i sig är angelägna men också har anknytning till arbetet med trafikplanering – skulle det vara orealistiskt att avveckla transportrådet. Här må också framhållas att utskottet i betänkandet TU 1984/85:20 denna dag tillstyrkt förslag av regeringen om vissa nya stödformer inom ramen för det regionalpolitiska

transportstödet, vilka kommer att medföra viss utökning av arbetsuppgifterna för transportrådet.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionsförslagen om att transportrådet skall avvecklas.

Utskottet tillstyrker den av regeringen föreslagna medelsanvisningen under anslaget till Transportrådet för nästa budgetår. Med hänsyn härtill och till utskottets ställningstagande till förslagen om avveckling av transportrådet avstyrks motionsyrkandena om lägre medelsanvisning för nästa budgetår.

Utskottet hemställer

1. beträffande *avveckling av transportrådet*
   att riksdagen avslår motionerna 1984/85:389 (vpk), 1984/85:439 (c) yrkande 15 och 1984/85:1364 (fp) yrkande 9,
2. att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1984/85:439 (c) yrkande 16 och 1984/85:1364 (fp) yrkande 10 till *Transportrådet* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag på 15 442 000 kr.

Stockholm den 16 april 1985

På trafikutskottets vägnar
KURT HUGOSSON

Närvarande: Kurt Hugosson (s), Rolf Clarkson (m), Birger Rosqvist (s), Rune Torwald (c), Olle Östrand (s), Wiggo Komstedt (m), Sven-Gösta Signell (s), Rune Johansson (s), Gösta Andersson (c), Margit Sandéhn (s), Sten-Ove Sundström (s), Görel Bohlin (m), Olle Grahn (fp), Sven Henricsson (vpk) och Göran Riegnell (m).

Reservationer

1. Avveckling av transportrådet (mom. 1)

Rune Torwald (c), Gösta Andersson (c), Olle Grahn (fp) och Sven Henricsson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar med "I 1979 års" och på s. 4 slutar med "skall avvecklas" bort ersättas med text av följande lydelse:

När transportrådet inrättades fick det överta arbetsuppgifter från skilda myndigheter och verk och har därigenom kommit att få skiftande arbetsuppgifter och ansvarsområden. Alltsedan rådet inrättades har det varit utsatt för kritik för att vara byråkratiskt och för att skapa konflikter mellan de regionala och centrala beslutsinstanserna.

I olika sammanhang har kritik också framförts mot den ställning som transportrådet tagit vid prövning av frågor om fortsatt persontrafik på de bandelar som inte tillhör SJ:s riksnät. Med hänsyn till den kompetens som finns hos SJ och de regionala trafikhuvudmännen för att handlägga sådana frågor behövs inte transportrådets medverkan i fortsättningen beträffande de bandelar som ännu inte varit föremål för prövning.

Vissa av transportrådets uppgifter i övrigt torde kunna avvecklas och andra med fördel kunna överföras till andra befintliga organ såsom till trafikhuvudmännen och länsstyrelserna. Transportrådet bör därför enligt utskottets mening kunna avvecklas.

Sammantaget anser utskottet att ett utredningsarbete nu bör inledas som syftar till avveckling av transportrådet. Utskottet ansluter sig således i huvudsak till förslagen i motionerna 1984/85:389 (vpk), 1984/85:439 (c) yrkande 15 och 1984/85:1364 (fp) yrkande 9.

Vad utskottet sålunda anfört i fråga om avveckling av transportrådet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *avveckling av transportrådet*
   att riksdagen med anledning av motionerna 1984/85:389 (vpk), 1984/85:439 (c) yrkande 15 och 1984/85:1364 (fp) yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Medelsanvisning (mom. 2)

Rune Torwald och Gösta Andersson (båda c) anser

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "nästa budgetår" bort ersättas med text av följande lydelse:

Nedskärningar i transportrådets verksamhet bör kunna göras under nästa budgetår. Utskottet förordar därför en medelsanvisning för detta budgetår på 12 442 000 kr., såsom föreslås i motion 1984/85:439 (c) yrkande 16.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med avslag på regeringens förslag, med anledning av motion 1984/85:1364 (fp) yrkande 10 och med bifall till motion 1984/85:439 (c) yrkande 16 till *Transportrådet* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag på 12 442 000 kr.

3. Medelsanvisning (mom. 2)

Olle Grahn (fp) anser

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "nästa budgetår" bort ersättas med text av följande lydelse:

Nedskärningar i transportrådets verksamhet bör kunna göras under nästa budgetår. Utskottet förordar därför en medelsanvisning för detta budgetår på 10 000 000 kr., såsom föreslås i motion 1984/85:1364 (fp) yrkande 10.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med avslag på motion 1984/85:439 (c) yrkande 16 och regeringens förslag samt med bifall till motion 1984/85:1364 (fp) yrkande 10 till *Transportrådet* för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag på 10 000 000 kr.

Särskilt yttrande

Avveckling av transportrådet (mom. 1)

Rolf Clarkson, Wiggo Komstedt, Görel Bohlin och Göran Riegnell (alla m) anför:

Transportrådet inrättades enligt 1979 års trafikpolitiska beslut och utgjorde bl. a. en sammanslagning av transportnämnden, fraktbidragsnämnden och bussbidragsnämnden. Förutom att transportrådet har övertagit dessa organs uppgifter har transportrådet bl. a. till följd av beslut av riksdag och regering anförtrotts att medverka vid nedläggningsprövning av ett antal trafiksvaga järnvägslinjer.

Att avveckla transportrådet nu skulle i realiteten enbart innebära ett namnbyte, då annat eller andra organ tills vidare måste överta transportrådets uppgifter.

Vi moderater har i olika sammanhang krävt att de olika myndigheterna inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde skall föras ihop i en central myndighet, att bestämmelserna om taxinäringen och om annan yrkestrafik skall liberaliseras och att medelsanvisningen till lokal och regional kollektivtrafik skall upphöra. Vi har på detta sätt angivit det enda realistiska sättet för att avveckla transportrådet, nämligen att grunden för rådets verksamhet rivs upp.